

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Кафедра психології

На правах рукопису

ЛЕЖНЄВА ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ФОРМУВАННЯ
УСТАНОВОК ОСОБИСТОСТІ**

Спеціальність: 053 «Психологія»
(код) (назва спеціальності)

Освітня програма Психологія
(назва)

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра

Науковий керівник:
ДЕРКАЧ Лідія Миколаївна,
доктор психологічних наук,
професор

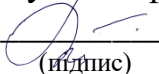

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол засідання кафедри

№ 8 від 27.12.22

Завідувач кафедри

 Людмила ПРИСНЯКОВА
(підпис) (Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Дніпро, 2023

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Кафедра психології
Освітній ступінь магістр
Спеціальність 053 «Психологія»
Освітня програма Психологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри психології

 Людмила ПРИСНЯКОВА

«10» лютого 2023 року

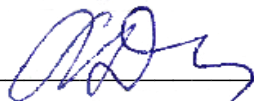
**ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
ЛЕЖНЄВОЇ ТЕТЯНИ МИКОЛАЇВНИ**

1. Тема роботи: «Соціально-психологічні закономірності формування установок особистості»
2. Науковий керівник роботи: доктор психологічних наук, професор Деркач Лідія Миколаївна.
Затверджені наказом вищого навчального закладу від «29» жовтня 2022 року № 4
3. Строк подання роботи на кафедру: 14.02.2023р.
4. Мета кваліфікаційної роботи: : теоретично проаналізувати, виявити та дослідити соціально-психологічні установки особистості в залежності від індивідуально психологічних характеристик особистості.
5. Завдання кваліфікаційної роботи
 - проаналізувати наукову літературу з проблем досліджень установок особистості;
 - дослідити особливості формування соціально-психологічних установок особистості працівників мережі кондитерської пекарні що входять до вибірки;
 - проведення та аналіз емпіричного дослідження формування соціально-психологічних установок особистості працівників мережі кондитерської пекарні;
 - розробити та апробувати психокорекційну програму направлену на профілактику особистісної тривожності.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

№ з\п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1.	Вступ	Жовтень 2022 р.	виконано
2.	I Розділ	Листопад 2022 р.	виконано
3.	II Розділ	Грудень 2022 р.	виконано
4.	III Розділ	Січень 2023 р.	виконано
5.	Робота в цілому	Лютий 2023р.	виконано

Науковий керівник _____

Лідія ДЕРКАЧ

Здобувач вищої освіти _____

Тетяна ЛЕЖНЄВА

Дата видачі завдання 29.09.2022 р.

АНОТАЦІЯ

Лежнева Т.М. Соціально-психологічні закономірності формування установок особистості / Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 053 Психологія (освітньо-професійна програма «Психологія»). ВВПЗ ДГУ, Дніпро, 2023.

Зміст анотації

Соціальна установка - орієнтація індивіда на певний соціальний об'єкт, виражаюча схильність діяти певним чином відносно цього об'єкту. Соціальна установка перетворюється на активну діяльність під впливом мотиву. Соціальна установка включає три аспекти: когнітивний - усвідомлення об'єкту; афективний - емоційна оцінка об'єкту; поведінковий - послідовна поведінка по відношенню до об'єкту, а також їх функції пристосування, пізнання, саморегуляції, захисту.

Можна по-різному оцінювати це визначення установки, проте один висновок має бути зроблений з очевидністю: установка багато в чому залишається недослідженим об'єктом в психології. Щоб розібратися в цьому, ми розглянемо етапи становлення основних уявлень про соціальну установку. Проблема формування установки особистості та успішність в професійній діяльності тісно пов'язана з мотиваційною підсистемою і вимагає звернення до науково-теоретичного і експериментального матеріалу. В умовах підготовки до самостійної професійної діяльності майбутнього фахівця мотиваційного пояснення вимагають такі сторони активності суб'єкта, як: мотиваційні вектори (лінії), "мотиваційний резонанс", мотиваційна сфера особистості, результати професійної діяльності, установка особистості на успішність в професійній діяльності (виникнення, тривалість, стійкість, спрямованість, сформованість, припинення після досягнення поставленої мети, передналаштування на майбутні події). Зміни в мотиваційній сфері успішних фахівців (експертів предметної області)

виявляють відповідність між мотиваційно-особовим сенсом праці, його об'єктивним змістом, спрямованістю особистості на успішність.

Список публікацій здобувача:

1. Лежнёва Т.М., Черноп'ятов С.В. ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ ЩОДО ПРОТИДІЇ МОБІНГУ. Соціально-психологічні та правові аспекти протидії насиллю в освітніх закладах: матер. III Всеукр. форуму (Дніпро, 10 лют. 2022 р.). Дніпро : ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет». 191 с.

ABSTRACT

Lezhneva T.M. Socio-psychological regularities of the formation of personality attitudes / Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 053 Psychology (educational and professional program "Psychology". VNPZ DSU, Dnipro, 2023.

Abstract content

Social attitude - an individual's orientation towards a certain social object, expressing a tendency to act in a certain way in relation to this object. A social attitude turns into an active activity under the influence of a motive. Social attitude includes three aspects: cognitive - awareness of the object; affective - emotional assessment of the object; behavioral - consistent behavior in relation to the object, as well as their functions of adaptation, cognition, self-regulation, protection.

One can evaluate this definition of attitude in different ways, but one conclusion must be made with certainty: attitude remains largely an unexplored object in psychology. To understand this, we will consider the stages of formation of basic ideas about the social attitude. The problem of personality formation and success in professional activity is closely related to the motivational subsystem and requires reference to scientific, theoretical and experimental material. In the conditions of preparation for the independent professional activity of the future specialist, such aspects of the subject's activity require a motivational explanation, such as: motivational vectors (lines), "motivational resonance", the motivational sphere of the individual, the results of professional activity, the attitude of the individual to success in professional activity (emergence, duration, stability, orientation, formation, termination after achieving the set goal, presetting for future events). Changes in the motivational field of successful specialists (subject area experts) reveal the correspondence between the motivational and personal meaning of work, its objective content, and the individual's focus on success.

List of publications of the acquirer:

1. Лежнёва Т.М., Черноп'ятов С.В. ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ ЩОДО ПРОТИДІЇ МОБІНГУ. Соціально-психологічні та правові аспекти протидії насиллю в освітніх закладах: матер. III Всеукр. форуму (Дніпро, 10 лют. 2022 р.). Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет». 191 с.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ТА ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ УСТАНОВОК ОСОБИСТОСТІ.....	9
1.1. Соціально-психологічна характеристика особистості.....	9
1.2. Поняття соціально-психологічних установок особистості.....	16
1.3. Поняття діяльності особистості як чинника формування соціально-психологічних установок особистості.....	28
1.4. Фактори, що впливають на формування соціально-психологічних установок особистості.....	38
Висновки до першого розділу.....	41
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ УСТАНОВОК ОСОБИСТОСТІ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ЇЇ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЯКОСТЕЙ	43
2.1. Організація та обґрунтування методів та методик дослідження	43
2.2. Аналіз результатів дослідження соціально-психологічних установок особистості в залежності від її індивідуальних психологічних якостей у працівників кондитерської пекарні.....	
Висновки до другого розділу.....	101
РОЗДІЛ 3. ПСИХОКОРЕКЦІЙНІ МЕТОДИ РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЙНОГО БАЛАНСУ ОСОБИСТОСТІ.....	120
3.1. Організація і зміст програми розвитку мотиваційного балансу	120
3.2. Результати апробації програми розвитку мотиваційного балансу.....	126

ВИСНОВКИ ДО ТРЕТЬОГО РОЗДІЛУ	128
ВИСНОВКИ.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	129
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність даної теми

Соціальна установка - орієнтація індивіда на певний соціальний об'єкт, виражаюча схильність діяти певним чином відносно цього об'єкту. Соціальна установка перетворюється на активну діяльність під впливом мотиву. Соціальна установка включає три аспекти: когнітивний - усвідомлення об'єкту; афективний - емоційна оцінка об'єкту; поведінковий - послідовна поведінка по відношенню до об'єкту, а також їх функції пристосування, пізнання, саморегуляції, захисту.

Можна по-різному оцінювати це визначення установки, проте один висновок має бути зроблений з очевидністю: установка багато в чому залишається недослідженим об'єктом в психології. Щоб розібратися в цьому, ми розглянемо етапи становлення основних уявлень про соціальну установку. Проблема формування установки особистості та успішність в професійній діяльності тісно пов'язана з мотиваційною підсистемою і вимагає звернення до науково-теоретичного і експериментального матеріалу. В умовах підготовки до самостійної професійної діяльності майбутнього фахівця мотиваційного пояснення вимагають такі сторони активності суб'єкта, як: мотиваційні вектори (лінії), "мотиваційний резонанс", мотиваційна сфера особистості, результати професійної діяльності, установка особистості на успішність в професійній діяльності (виникнення, тривалість, стійкість, спрямованість, сформованість, припинення після досягнення поставленої мети, передналаштування на майбутні події). Зміни в мотиваційній сфері успішних фахівців (експертів предметної області)

виявляють відповідність між мотиваційно-особовим сенсом праці, його об'єктивним змістом, спрямованістю особистості на успішність.

Вивченням проблеми мотиваційних чинників формування установки особи на успішність в професійній діяльності займалися вітчизняні і зарубіжні вчені: Вилюнас В. К., Зеличенко А. И., Шмелева А. Г., Ільїн Е. П., Леонтьєва А. Н., Мясіщєв В. М., Узнадзе Д. М., Ядов В. О., Лингарт Й., Маслоу А. [1, 2, 3, 6, 7, 8]

Визнаючи науковий внесок цих дослідників у вивчення проблеми, необхідно визначити, що ціла низка питань стосовно проблематики закономірностей формування установок особистості розроблені недостатньо.

В зв'язку з цим виникає необхідність проведення теоретичного та емпіричного дослідження, спрямованого на вивчення різних видів стратегій поведінки і чинників їх формування.

Об'єкт дослідження: соціально-психологічні установки особистості.

Предмет дослідження: соціально-психологічні закономірності формування установок особистості.

Мета дослідження: теоретично проаналізувати, виявити та дослідити соціально-психологічні установки особистості в залежності від індивідуально психологічних характеристик особистості.

Наукова гіпотеза: припустимо, що модальність соціально-психологічних установок залежить від індивідуально-психологічних характеристик особистості.

Емпіричні гіпотези:

1. припустимо, що на формування соціально-психологічних установок особистості впливають деякі психологічні властивості особистості;
2. припустимо, що на формування соціально-психологічних установок особистості впливає мотивація особистості;

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати наукову літературу з проблем досліджень установок особистості, здійснити теоретичний аналіз поняття «особистість», здійснити теоретичний аналіз понять «установки особистості» та «соціально-психологічні закономірності» в контексті вивчення формування особистості.

2. Дослідити особливості формування соціально-психологічних установок особистості працівників мережі кондитерської пекарні що входять до вибірки за розробленим планом в залежності від їх індивідуальних психологічних характеристик.

3. Проведення та аналіз емпіричного дослідження формування соціально-психологічних установок особистості працівників мережі кондитерської пекарні.

4. Розробити та апробувати психокорекційну програму направлену на профілактику особистісної тривожності

Методологічну та теоретичну основу дослідження становлять наукові роботи Узнадзе Д.Н., Ядова В.А., Паригіної Б.Д., Потьомкіної О.Ф., Абульханової - Славської К.А., Ільїна Е.П., Андрєєвої Г.М., Орбан -Лембрик Л.Е.(Узнадзе Д.Н. Психология установки, Питер 2001; Ильин Е.П. Мотивация и мотивы, Питер 2003 «Мастера психологии» - 512 с.; Ядов В.А. Социологическое исследование: методология, программа, методы; Парыгин Б.Д. *Социальная психология СПбГУП*, 2003; Абульханова - Славская К.А. Стратегия жизни М.: Мысль, 1991. - 299 с.; Андреева Г.М. Психология социального сознания, Москва 2000; Орбан -Лембрик Л. Е. Социальная психология личности и общения. - К.: Либідь, 2004. - 576 с.).

Методи та методики дослідження:

1. Теоретичні методи - теоретичний аналіз, систематизація та узагальнення наукової психологічної літератури.

2. Емпіричні методи – методи включеного спостереження, анкетування, активного навчання і моделювання, аналіз в результаті діяльності, психодіагностичні методики:

- методика діагностики соціально – психологічних установок особистості в мотиваційно – потребнісній сфері О. Ф. Потьомкіної;
- опитувальник для виміру мотивації досягнення А. Мехрабіана;
- методика діагностики комунікативної установки В. В. Бойко;
- діагностика комунікативних та організаторських здібностей (КОС-2)
- п'ятифакторний особистісний опитувальник (Р. МакКрає, П. Коста) (5PFQ);
- особистісний опитувальник Ганса Айзенка (Eysenck Personality Questionnaire, EPQ);
- методика для визначення особистісної ситуативної тривожності (Шкала Спилбергера - Ханина);
- опитувальник Плутчика Келлермана Конте, методика Індекс життєвого стилю (Life Style Index, LSI).

3. Математико – статистичні методи обробки даних :

- а) загальнологічні методи аналізу;
- б) для порівняння середніх значень двох незалежних між собою вибірок застосовувався метод Стюдента;
- в) кількісні - методи статистичної обробки, графічне представлення даних.
- г) статистичної обробки результатів дослідження був використаний кореляційний аналіз Пірсона.

Практична значущість дипломного проекту полягає:

1. у підбірці психодіагностичних методик, які відповідають меті та завданню дослідження, які можна застосовувати у подальшому дослідженні;
2. у встановленні індивідуальних соціально-психологічних характеристик особистості у зв'язку з її особистими психологічними якостями;

3. у можливості використання результатів дослідження при розробці програм психологічної адаптації працівників різних колективів.

Апробація публікації результатів дослідження.

Основні положення дослідження обговорювалися й отримали схвалення на засіданні кафедри соціально-психологічних дисциплін Дніпровської філії Університету Україна.

Результати дослідження були представлені в двох наукових публікаціях – матеріали наукових конференцій:

Сергієні О. В., Кірющенко О. А. «Соціально-психологічні установки та мотивація працівників підприємства харчової промисловості» / Д 70 Дослідження різних напрямів розвитку психології та педагогіки: Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (16–17 листопада 2018 р., м. Одеса). – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2018. – Ч. 1. – 124 с. УДК 001.8:[159.9+37.01](063), стр 25; Сергієні О. В., Кірющенко О. А. «Соціально-психологічні установки та мотивація працівників підприємства харчової промисловості» / О-75 Особистість, сім'я і суспільство: питання педагогіки та психології: Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 23–24 листопада 2018 року). – Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2018. – Ч. 1. – 120 с. УДК 316.61(063), стр. 32.

База дослідження. Місцем проведення емпіричного дослідження соціально-психологічних установок особистості було обрано мережа кондитерських пекарень «BonJourMenu». Група досліджуваних працівників становить 60 осіб.

Надійність і вірогідність дослідження забезпечувалися репрезентативністю вибірки, застосуванням методів, релевантних меті і завданням дослідження, поєднанням кількісного та якісного аналізу, використанням методів математичної статистики. Були використані теоретичні розробки: теорія особистості, розробки відносного формування соціально-психологічних установок особистості.

Структура роботи:

Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку літератури, який налічує 120 джерел, ілюстрована 16 рисунками та 14 таблицями, вміщує 17 додатків.

Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, шести питань, висновків, рекомендацій щодо проблематики вопросу соціально – психологічного формування установок особистості, списку використаних джерел та додатків.

ВИСНОВКИ

Психопрофілактика особистісної тривожності розкривається через впровадження у практику колекційної програми по її подоланню. Апробація авторської програми психокорекційної роботи дозволила зменшити вплив психологічних чинників на особистісну тривожність працівників кондитерської пекарні, оптимізувала рівень особистісної тривожності, Я-концепцію, позитивно вплинула на самоприйняття, дала змогу краще зрозуміти себе, зменшила тривожність, пов'язану із планами на майбутнє, навчила налагоджувати стосунки з людьми, закріпила форми поведінки, що ґрунтуються на співпраці, завдяки засвоєнню засобів саморегуляції сформувались навички подолання тривожних станів, вміння вирішення проблемних ситуацій, що призвело до особистісного зростання.

По закінченню формувального експерименту у досліджуваній групі зафіксовано достатньо гармонійне сприйняття себе, виробились навички, які покращують психологічну адаптованість, оптимізувалися компоненти мотиваційної сфери.

Для ефективного впливу занять на особистість досліджуваних необхідно дотримуватися таких умов: обережно оцінювати результат діяльності людини, створювати в групі клімат безумовного прийняття кожної з особистості.

Отже, проведені дослідження дали змогу з'ясувати психологічні чинники тривожності робітників пекарні Серед яких виділено мотиваційні,

адаптаційні та особистісні. Оптимальними шляхами корекції особистісної тривожності вважаємо проведення корекційних занять, та розроблення корекційної програми, яка включає в себе різні види і методи роботи психолога для реалізації кінцевої мети – подолання тривожності.